זו חדייב נהר גוזן וכו' מוכסי חיזקי ודומקית: לפסול. רובן ממזרים שנטמעו [ד] עשרת השבטים בעובדות כוכבים וכיוון הכי הן כישמעלים ונוכרי נהן מיסוד ממזרות והן לא נזהרו ועשו זה מחמתו לו נתנו והכי הן ממזרים: **כי תמריסה קמיה דשמואל.** על השמע מילתיה דרב יהודה [ה] (משמיה דרב חסי [ג] קתמר [ו] ואחר פטירתו של רב חסי נמי יולדת בן לעבודת כוכבים ומיקי ליה בגמ' [ז] דאמר שמואל) וקתמר כי הדר תמריסה להא דרב חסי קמיה דשמואל דמשמין לקדושין: **אמר נך הבא מישראלית קרוי נך ואין נך הבא מן העובדת כוכבים קרוי נך אלא נך.** דנפקא לן מכי יסיר את בנך מאחרי (דברים ז) ולא כתיב כי תסיר את בנך מלמד לאו אבתו לא תקח לבנך מלמד ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך גמירי דבנתא דההוא דרא איצטרויי אצטרו איכא דאמרי כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל לא זזו משם עד שעשאום עובדי כוכבים גמורים שנאמר [1]בה' בגדו כי בנים זרים ילדו יתיב רב יוסף אחוריה דרב כהנא ויתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר עתידין ישראל דעבדי יומא טבא כי חרבי תרמוד והא חריב ההיא תמוד הואי רב אשי אמר היינו תרמוד היינו תמוד אכפולי הוא דמכפל חריב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא ואי חריב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא יתיב רב המנונא קמיה דעולא וקא הוי בשמעתא אמר מה גברא ומה [ט] גברא אי לאו דהרפניא מאתיה אכסיף א"ל כסף גלגלתא להיכא יהבת א"ל לפום נהרא א"ל א"כ מפום נהרא את מאי הרפניא אמר ר' זירא הר שהכל פונין בו במתניתא תנא כל שאין מכיר משפחתו ושבטו נפנה לשם אמר רבא והיא עמוקה משאול שנאמר [2]מיד שאול אפדם ממות אגאלם ואילו פסול דידהו לית להו תקנתא פסולי דהרפניא משום פסולי דמישון ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה והיינו דאמרי אינשי קבא רבא וקבא זוטא מיגנדר ואזיל לשאול ומשאול לתרמוד ומתרמוד למישן וממישן להרפניא:

הדרן עלך חמש עשרה נשים

ביצד [ב]אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים ומת אחד מהן ונולד להן אח ואח"כ ייבם השני את אשת אחיו ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** אמר רב נחמן מאן דתני ראשונה לא משתבש מאן דתני שניה לא משתבש מאן דתני ראשונה

ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה. פירש בקונטרס למדכתב כי יסיר ולא כתב כי תסיר משמע דלא קאי אבתו לא תקח לבנך לעז [ו] יולדת בן לעבודת כוכבים לאו בנך הוא אלא בנה וה"ק יסיר את בנך מלאך המות מבנך ויסירנו מלאך המות מאחרי שתוכו קרוי בנך וקאי ב[ז]ניהר וחברותיה קרוי בנך היינו חברותיה מאן אמר שמואל ברך מושבי [3]חידקי ודומקיא א"ר יוחנן וכולן לפסול כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל [ג] בנך [ח] הבא מן ישראלית קרוי בנך [א]ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה והאיכא בנות ואמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך גמירי דבנתא דההוא דרא איצטרויי אצטרו איכא דאמרי כי אמריתה קמיה דשמואל א"ל לא זזו משם עד שעשאום עובדי כוכבים גמורים שנאמר [1]בה' בגדו כי בנים זרים ילדו יתיב רב יוסף אחוריה דרב כהנא ויתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר עתידין ישראל דעבדי יומא טבא כי חרבי תרמוד והא חריב ההיא תמוד הואי רב אשי אמר היינו תרמוד היינו תמוד אכפולי הוא דמכפל חריב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא ואי חריב מהאי גיסא אותיב מהאי גיסא יתיב רב המנונא קמיה דעולא וקא הוי בשמעתא אמר מה גברא ומה [ט] גברא אי לאו דהרפניא מאתיה אכסיף א"ל כסף גלגלתא להיכא יהבת א"ל לפום נהרא א"ל א"כ מפום נהרא את מאי הרפניא אמר ר' זירא הר שהכל פונין בו במתניתא תנא כל שאין מכיר משפחתו ושבטו נפנה לשם אמר רבא והיא עמוקה משאול שנאמר [2]מיד שאול אפדם ממות אגאלם ואילו פסול דידהו לית להו תקנתא פסולי דהרפניא משום פסולי דמישון ופסולי דמישון משום פסולי דתרמוד פסולי דתרמוד משום עבדי שלמה והיינו דאמרי אינשי קבא רבא וקבא זוטא מיגנדר ואזיל לשאול ומשאול לתרמוד ומתרמוד למישן וממישן להרפניא:

הדרן עלך חמש עשרה נשים

ביצד [ב]אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים ומת אחד מהן ונולד להן אח ואח"כ ייבם השני את אשת אחיו ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת: **גמ'** אמר רב נחמן מאן דתני ראשונה לא משתבש מאן דתני שניה לא משתבש מאן דתני ראשונה

ביצד. עשה בה מאמר. לסיפא (דף יח:) לא מצטריך דמשמע ליה מלא מיידי דממתני ליה ברישא תנא להו נמי בסיפא: **מאן דתני ראשונה לא משתבש.** הכא לא בעי מאן דתני לשנויה ממאי לא תני שניה כדלייק בריש מס' ע"ז (דף ב. ושם) מאן דתני לידיהן מ"ט לא תני עידיהן להכי בעי משום דה"ל למיתני לשון עדות כלכתיב יתנו עדיהן וילכו ובתר דמצי לתברא עדיף הדר פריך מאן דתני עידיהן מאי טעמא לא תני לידיהן:

ממזרים הם דלא נקט תרמוד שפסולין יותר שמע מינה מתרבוד למיתן על שגדלו יותר מתרמוד ושמע בתרמוד היו רוב עובדי כוכבים ובמיתן רוב ישראל:

משאול לתרמוד. שאול קורא (ט) בגבל לפי שמחילה גלו כולם לבבל כשריס ופסולים ומבבל הלכו כל הפסולים לתרמוד כדאמר בשבועה יוחסין (קדושין פט:) דלא עלה עזרא מבבל עד שעשאה כפולת נקיה ומוזה כשדר שהלכו הפסולים משו לזו כמו שהקב"ה הולך ומתגלגל מכאן לכאן:

מתגלגל ולפסול דידהו אין טהרה: מגנדר. מתגלגל:

ביצד עשה שלא היה בעולמו. פוטרת צרתה: **וגולד להם אח.** ומצלה זקוקה ליבם ועליו לסורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו: **ואח"כ ייבם השני הם אשת אחיו.** ולו אשת אחרת ומת: **הראשונה.** זו היא אשת (ה) ראובן שנפלה לפניו כבר פעם אחת: **יולאה.** ופטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו כו': **עשה בה.** זה שמת מאמר ולא הספיק לכונסה עד שמת: **שניה חולצת.** ולא מיפטרה משום צרת ערוה ללאו צרתה ממש היא: **ולא מתייבמת.** למאמר קונה מקנת ומויא לרת ערוה במקנת מדרבנן: **גמ' מאן דתני ראשונה.** מאן דקרי לה ראשונה להך שנפלה לפני לוי שני פעמים לו משתבש ומאן דקרי לה שניה לו משתבש: ראשונה

ג) [ע"ש], ג) נקמן כג. קדושין סח:, ד) ל"ל בעות עשרת השבטים בעובדי כוכבים כו' רש"ל, ה) והכ"ל מקיים גירסת זו, ו) ל"ל לאמר, ז) הוא יין נסך, ח) נכך כו' קרוי. יעב"ץ, ט) פי' עמוקה כשאול.

תורה אור השלם

1. בְּיְיָ בָּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ עַתָּה יֹאכְלֵם חֹדֶשׁ אֶת חֶלְקֵיהֶם: הושע ה ז
2. מִיַּד שְׁאוֹל אֶפְדֵּם מִמָּוֶת אֶגְאָלֵם אֱהִי דְבָרֶיךָ מָוֶת אֱהִי קָטָבְךָ שְׁאוֹל נֹחַם יִסָּתֵר מֵעֵינָי: הושע יג יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ל נך (הבא מן ישראלית) תמ"מ ונ"ב בתוספות מבואר ללא גרס ליה אבל בסוף פ' האומר מפורש דגרסי ליה התום' ע"ש דף ס"ח ע"ב: (ב) שם מה גברא ומה גוברייה מי לאו: (ג) רש"י ד"ה כי אמריתה וכו' לכך יודע משמיה דרב אסי משכא לאחר פטירתו של רב אסי בא לפני שמואל וקאמר כי הלכ': (ד) ד"ה מישון מישנו נקט. כ"כ כמו בע"ז דף נמ"ד: (ה) ד"ה הרמשוכ זו היא אשת אחיו הראשון שנפלה לפניו: (ו) תום' ד"ה ואין נך וכו' לפי נמי יולדת בן: (ז) בא"ד מפי קתמר ש"מ. כ"כ לקמן דף כ"ג ע"ב: (ח) בא"ד דלזקן בבנך כתיב כי יסיר את בנך למעוטי זרעו:

מוסף רש"י

בנך הבא מן הישראלית קרוי בנך. כתיב בנך לא תתן לבנו וכתו לא תקח לבנך, ומסיק ליה כי יסיר את בנך, מלמד שכתיב כי יסיר את בנך מאחרי שתוכו קרוי בנך אבל בנך מן העובדת כוכבים אינו קרוי בנך אלא בנה (קדושין סח: וכעי"ז לקמן כג. ודברים ז ד).

סה א מיי' פ"י מהל' מיאוה"ב הלכה ח סמע עטין נט טוש"ע אה"ע סימן קנט סעיף יב:

תוספות ישנים

ואמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך וכו' פירוש מלמד קמ"ל כי יסירם מכלל דבן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך ומ"ש לא לימא לכתחלה יחד כי הלכך אינו שום בשביטים כלומר בנך ובתך משום דבתרך ליכא משום כ"ע ממנו אבל מבנו ליכא משום שהוא בן העובדת כוכבים ואינו קרוי בנך אבל בתך יש שם משום ממנו ומבנה. כי בנה דין הוא שילך אחר מעשיך ות"ש בבתך יש שני מקרות אחד ממנה שמסיח לעבודת כוכבים וגם בנה הוא מסיר לעבודת כוכבים והוא קרוי בנך כי טוען אחר הפה:

ביצד. כ' שמעון תומר מייבם ליחו שילפה ומוכן לעניים. נראה דמייבם ליחו שילפה הא מעשה בה מאמר כדאמר לקמן (יט:) תלן לבעלת מאמר לא נפטרה לגרמה:

תום' חד מקמאי

פרק כיצד. הא דתנן עשה בה מאמר ומת חולצת ולא מתייבמת ה"א אע"ג דלא עבד בה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מיבמה דקי"ל כשמואל דאמר יש זיקה אפי' בתרי אחי וה"ל צרת [ט]אחות אשה בזיקה. והא דקתני עשה בה מאמר לאפוקי מב"ש דאמרי מאמר קונה קנין גמור קמ"ל:

ט) ל"ל משם אחיו שלא היה בעולמו כמוקה.